

drva itd. S tem pa je vzgojna stran učiteljskega poklica oslabljena in uničen ugled stanu. Mi še občutimo posledice tega razmerja.

Potem so skrbeli patroni za učiteljstvo, navadno obenem z zgoraj navedenim načinom.

Zakon z dne 14. maja 1869 je plačevanje učiteljstva prenesla na šolske občine. Zakon z dne 4. februarja 1870 prepoveduje povratek v prejšnje navade.

Nato so šli korak naprej in so občinske blagajnice združili v okrajne blagajnice. Učiteljstvo je dobivalo plačo iz teh.

Končno so ustanovili deželni šolski zaklad, v katerega morajo plačevati okraji doklado po 7%. V tem štadiju smo dandanes.

Druga slaba stran zgorajšnjega zakona je poudarjanje krajevnih razmer. To si pa razlagamo na ta način, da so takrat, ko se je delala omenjena postava, bile razmere drugačne. Učitelj v mestu in učitelj na deželi sta imela različno delovanje, različne potrebe in različne zahteve. Njuni položaj je bil enak. Na eni strani preteklost, na drugi strani prihodnost stanu.

Dandanes pa sta učitelj v mestu in učitelj na deželi enako izobražena, enako vrla; oba delujeta na enak način in oba dosežeta enake uspehe. Oba se tedaj naj izenačita tudi v temeljnih plačah.

Kar bi bilo odločilno v gospodarskem oziru, namreč da je na deželi, v zakotnih krajih vse bolj poceni — že zdavnaj ni več res. Promet valovi v vse doline in jake in s tem se je izednačila cena.

Zahteve, ki jih stavi družba v večjih krajih, so sicer večje, toda tudi najmanjši kraj ni več tako skromen, da bi učitelju dopuščal odtegniti se družbi in javnosti. Pošta in železnica, eksport in letovišče so glede nakupovanja živil ustvarili take razmere v cenah, da posebno sklicevanje na krajevne razmere ni več umestno in utemeljeno.

Zato se mora temeljna plača povsod enako nakazati.

Mali razloček v številu prebivalcev šolskih krajev v deželi ne opravičuje našega krajevnega sistema z različnimi temeljnimi plačami. Razloček v raznih krajih je le par sto oseb.

Naj bi bilo pri učiteljstvu kakor pri uradništvu, da je aktivitetna doklada umerjena po krajevnih razmerah.

Stopnjevanje aktivitetne doklade pa je odvisno od večjih razločkov — od razločka števila prebivalstva po tisočih in od posebnih draginskih razmer. Ako so tako veliki razločki n. pr. glede deželnega glavnega mesta, glede večjih dragih mest, glede kopališč in letovišč in teh najbližje okolice, je pač umestno uvaževati draginjo, pa ne pri določitvi temeljne plače, ampak pri določitvi doklad.

Deželni zakon iz leta 1899. ima prednosti in nedostatke.

Prednosti so: Opustitev podučiteljskih mest, napredovanje v plači in po dokladah, oziraje se na službeno starost, takojšnja določitev službenih starostnih doklad in zvišanje funkcijskih dohodkov.

Nedostatki: Zaradi gospodarjenja s paralelkami je namesto podučitelja na novo nastopil „provizorični učitelj“, ki se je jako pomnožil. Prejšnji podučitelji so prikrajšani. Najnižja plačilna stopnja je ostala pod zakonitim „najnižjim dohodkom“. Učitelj-vojak ne more zaradi premalega dohodka doseči oficirske šarže. Učiteljice so prikrajšane v poznejših službenih letih in zadržane v svobodi glede možitve.

Mi smo za dobre zakone onim, ki so jih ustvarili, jako hvaležni; a vkljub temu moramo gledati na to, da se nedostatki odpravijo in sicer sorazmerno s sklepi državnega zbora glede uradnikov, profesorjev, duhovnikov. Drugače smo mi žrtev bankerota državne šolske politike.

S tem, da je sklenil državni zbor prepustiti plačevanje učiteljstva deželnim zborom, je bil zapečaten naš položaj.

Od tega časa ni ena stanovska korporacija nezadovoljna, ampak toliko, kolikor je dežel v državi. Od tega časa imamo brezštevilno peticij, zborovanj, odklonitev in razočaranj. Ljudsko zastopstvo in vlada sta si vzgojila — kakor po načrtu — nezadovoljnost učiteljstva.

Kako radi bi mi bili skromni, ko bi le mogoče bilo!

Tako vplivna postava kot je državni ljudskošolski zakon se ne da ločiti s svojimi zahtevami in bremenom od denarnega vira države. Deželni zbori imajo dolžnost, ali vzdrževati svojo avtonomijo s tem, da dovoljujejo stroške, ali pa jo opustiti in predati državi, da ona plača. Ako da država avtonomnim deželam doklade, nam je prav.

A deželni odbori bodo morali pokazati barvo, ako oni moreje in hočejo vladati brez sredstev, ali če opuste pravno oblast.

Sedaj pa k draginji!

Dovolite, da govorim z besedami popolnoma nepristranskega moža. Grof Leopold Kolowrat, predsednik kluba poljedelcev in posestnikov gozdov, je govoril 12. novembra 1906 na Dunaju; „Hočem opozoriti tudi na dejstvo, da ga ni več nobenega produkta obrti in dela, ki bi v zadnjih letih enormno ne poskočil v ceni“.

Vsak dan nam naznačujejo časniki, da se je podražila ta ali ona reč.

Višje cene so nastopile: pri mesu, zabeli, sirovem maslu, jajcih, perutnini, sadju, zelenjavi, petroleju, soli, moki, stročnicah (fižol, leča itd.), stanovanjih, drvah, premogu, obleki, perilu, obutevi, pohištvu, železnini, papirju itd., itd.

Z ozirom na poročila, katera so prišla vodstvu „Verbanda“ iz raznih okrajev, se je povsod konstatiralo povišanje v ceni.

Cene so za 20 do 30% šle k višku v okrajih: Arnovž, St. Gallen, Knittelfeld, Mautern, Mürzschlag, Eisenerz, Fehring in v drugih; več kot za 30% pa v okrajih: Birkfeld, Bruck, Deutschlandsberg, Eibiswald, Friedberg, Gleisdorf, Kindberg, Maribor, Ptuj, Neumarkt, Rottenmann, Köflach itd. (Dalja.)

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Beda našega kmeta.

Spisal V. Strmšek.

(Dalje.)

Kako je urediti pouk za kmeta?

2. Po ljudski šoli.

Sama ljudska šola kmetu nikakor ne zadostuje. Ko je deček star 14 let, zapusti šolo, in ves trud učiteljev je bil zaman, ako se pouk tukaj pretrga, kakor je sedaj v navadi. Vojaške oblasti nam to rade potrdijo. — Sicer pa tudi drugače ne more biti.

Ko ostavijo otroci šole, oskrbujejo doma živino in opravljajo razna dela, kakor jim jih naroče starši, oziroma gospodarji. Samostalni pri tem še ne morejo in ne smejo biti in sami od sebe ne store ničesar v svojo nadaljno naobrazbo, ne priganja jih pa nihče.

Večina teh dečkov vzame le malokdaj kakšno knjigo v roke in do svojega dvajsetega leta, do vojaške dobe, zna marsikateri le še svoje ime podpisati za silo. Smelo torej trdim, da ta doba s svojo brezbriznostjo za duševni razvoj najbolj uničuje blagonsno delo ljudske šole, ona je s svojo sedanjo uredbo največja ovira, da se splošna naobrazba navzlic naši priznani dobri ljudski šoli širi tako počasi.

Če hočemo dvigniti kmeta, moramo nastaviti tukaj drugi in to glavni zavod. Po dovršeni ljudski šoli se ne sme duševna naobrazba mahoma pretrgati, temveč se mora sistematično nadaljevati, in sicer kot strogo stanovska naobrazba.

Za obrtnike skrbi v tem oziru v vsakem večjem kraju obrtna nadaljevalna šola, le za kmeta se ne stori nič. Ta je prepuščen popolnoma samemu sebi, dasiravno je njemu nadaljne izobrazbe ravno tako treba kot drugim stanovom.

Uvajati kmetijske šole kot splošna izobraževališča naših kmetov bila bi pač nesmisel, ker nikdar ne bo mogla niti večina bodočih gospodarjev obiskovati takih šol; dobiti moramo torej drugo izobraževalno sredstvo.

Na večrazrednih ljudskih šolah se smejo uvesti kmetijski nadaljevalni tečaji, a ti so tako zaviti v razne predpise, da bo težko dobiti učiteljev, ki bi si hoteli zraven vsakdanje šole naložiti tudi še kmetijski nadaljevalni tečaj, ki zahteva od njih še posebni strokovni izpit, a jim ne donaja nikake nagrade. Nadalje pa tudi ni mogoče zahtevati — kakor sem že spredaj omenil — da bi naj bil vsak ljudskošolski učitelj tudi strokovnjak v kmetijstvu. Marsikdo je lahko dober pedagog, četudi ne ve mnogo o kmetijstvu.

Pohvalno se pa mora priznati, da je ravno med našim učiteljstvom lepo število dobrih vrtnarjev itd. A od vsakega učitelja tega ne moremo in ne smemo tirjati in zaradi tega tudi navadnemu ljudskošolskemu učiteljstvu ne smemo naprtiti kmetijskih nadaljevalnih tečajev.

Za takšne tečaje naj bi se nastavili nalašč za to izobraženi učitelji, t. j. gospodje z navadno učiteljsko usposobljenostjo, ki bi pa morali obiskovati določen čas kako kmetijsko šolo ter bi morali napraviti poseben izpit za to stroko.

Ker ne moremo zahtevati za vsako šolo takega strokovnega učitelja, naj bi se taki učitelji nastavili na dve ali tri bližnje šole skupaj. Tak učitelj bi naj poučeval na vsaki šoli vsak teden vsaj dva dni šoli odrasle dečke teoretično in praktično v kmetijstvu in drugih potrebnih vedah. Ta pouk bi donasal obilne koristi in bi stotero poplačal trud in stroške. Hipoma bi zapihal drug veter po naših lepih krajih, in v naših tihih kmetijskih domih bi se začelo živahno duševno življenje.

Če imata država in dežela resno voljo, pomagati kmetijskemu stanu, bi se oživil takšen pouk brez posebnih težkoč. Učiteljev, ki bi se hoteli posvetiti temu poslu, ne bi manjkalo, če bi bila nagrada primerna trudu. Taki učitelji bi se lahko nastavili kot ljudskošolski učitelji s posebno doklado, ali pa tudi kot državni uradniki. Njim bi se naj izročili že obstoječi šolski vrti, oziroma bi se naj taki osnovali za njihov pouk.

Toda o takih podrobnostih je menda še prezgodaj razmišljati; najprvo se naj dožene, je li ta nasvet dober ali ne, in potem se lotimo podrobne razprave o njem.

(Dalja.)

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, 7. dne sušca, ob 10. uri dopoldne po naslednjem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Naše društvene razmere (govori predsednik). 4. Nabiranje krajepisnih imen (podava tov. Strelec). 5. Predlogi in nasveti. — Pevci in pevke se zbero ob 9. uri k posvetovanju, oziroma pevski vaji. — Cenjeni tovariši in tovarišice! Zborovanje bo prav zanimivo, pridite torej vsi, pokažimo z obilno udeležbo svojo stanovsko zavest!

Žiher, predsednik.

Članom društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Stelermarks“. Dne 26. decembra 1906 je umrla društvenica gospa Pavlina Starkova iz Gradca, dne 29. januarja 1907 pa je umrl član gospod Andrej Golob, nadučitelj pri Sv. Marjeti na Dr. p. — Upravičenci so dobili izplačanih 1390 K, oziroma 1400 K. Naklada za oba smrtna slučaja v znesku 4 K je gotovo vplačati do 10. aprila t. l.*

Odbor.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 7. sušca 1907, točno ob 10. uri dopoldne v konjiški okoliški šoli. Vzpored: I. Hospitacija v 5. razred.; tov. Kožuh obravna slovnično snov po Kernovi metodi. II. Zborovanje. 1. Razgovor o hospitaciji. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja. 3. Dopisi in društvene zadeve. 4. Nadaljevanje predsednikovega podavanja o počitniškem potovanju. 5. Vprašalna skrinjica. 6. Predlogi in slučajnosti. — K polnoštevilni udeležbi vabi

A. Brumen, t. č. predsednik.

Ljutomersko učiteljsko društvo je imelo svoje glavno zborovanje dne 14. februarja 1907 v Ljutomeru. Navzočih je bilo samo 18 članov; slab obisk je opravičevalo izredno grdo vreme.

Predsednik pozdravi navzoče, posebno tovariše iz gornje-radgonskega okraja, ki se niso ustrašili slabega vremena in dolge poti.

Iz tajnikovega poročila posnamemo, da šteje društvo 44 rednih članov. Tekom leta je bilo 6 zborovanj in na teh po eno ali dve predavanji.

Blagajnikovo poročilo kaže 118 K 98 h dohodkov, 99 K 16 h stroškov, torej 19 K 82 h preostanka. Ta bi bil večji, ako bi vsi člani storili svojo dolžnost in poravnali društvenino. Gospod Zacherl predlaga, naj blagajnik opominja one člane, ki niso plačali društvenino za l. 1905 in 1906 in če se ne odzovejo, se jih izbriše iz društva. Predlog je sprejet. Pregledovalcem računov sta izvoljena g. Mavrič in gđe. Lebar, ki najdeta vse v redu. Knjižničar gosp. Karba se pismeno oprostí zaradi odsotnosti.

Pevovodja poroča, da se je prepričal v prvi vaji doseči z glasovi, ki jih ima na razpolago, lepe uspehe. Predsednik ga prosi, naj preloži vaje na čas pred zborovanjem. Za nabiranje narodnih pesmi se oglasijo gospodje: Ovetko, Hercog, Schneider, Zacherl.

Predava g. Pušenjak o perutninskem tečaju v Otterbachu na Gornjem Avstrijskem. Predavatelj omenja važnost perutnistva in dokaže, da more tudi ta neznatna panoga kmetijstva prinašati kmetu lepe dohodke. Priporoča gojitev domače štajerske pasme.

Volitev novega odbora: predsednik: Ivan Tomažič, Stara cesta; podpredsednik: Simon Svahte, Malan-delja; tajnik: Fran Čeh, Ljutomer; blagajnik: Ivan Kogl, Ljutomer; knjižničar: I. Robič, Ljutomer; pevovodja: Fran Zacherl, Ljutomer; odbornica: Jos. Wessner, Ljutomer.

Predsednik se zahvali za njemu izkazano zaupanje, da je opetovano voljen za predsednika, obljublja storiti svojo dolžnost, pozivlja pa tudi druge k neumornemu naprednemu delu.

Sklene se tudi krepko odbiti zlobne napade, ki jih kar mrgoli v nekaterih listih, ki imajo samo namen, izpodkopavati ugled učiteljstva pri ljudstvu.

Poročevalkam v stanovske liste je izvoljena učiteljica Mar. Kocuvan.

Učiteljsko društvo za šentlenski okraj zboruje v četrtek, 7. marca t. l., ob 11. uri dopoldne pri Sv. Trojici v

*) Vabilo tega društva k pristopu priobčimo prihodnjič. Uredn.